

Valgt blev: *Nina Andersen, Kaj Andresen, Hjortnæs, Kai Jensen, Viola Nørlov, Sofie Pedersen, Edel Saunte, Frederik Lynge, Ellen Poulsen, Søren Andersen, Jens Chr. Christensen, Foged, Peter Larsen, Erna Sørensen, Hanne Budtz, Poul Sørensen og Kirsten Gloerfelt-Tarp.*

Den følgende sag var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (om hjælp til enlige mødre, inddrivelse og udbetaling af børnebidrag m. v.).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1137; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2519).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Nina Andersen: Kommissioner er som regel genstand for befolkningens vittigheds-trang og mistillid. Vi hører mange fortællinger om, hvordan kommissioner i almindelighed arbejder, uden at der kommer noget ud af det. Jeg synes, det har været interessant i denne samling at se, hvordan en kommissionsbetænkning har øvet indflydelse på en del lovforslag. Jeg tænker her på betænkningen om den enlige moder, som Danske Kvinders Nationalråd, Dansk Kvindesamfund og Kvindeligt Arbejderforbund har udarbejdet. Vi har set den sætte sig spor i skattelovgivningen, i lovforslaget om mødrehjælp og endelig i det lovforslag, som er til behandling i dag. Betænkningen om den enlige moder er udarbejdet med grundighed og omsorg, og det er en glæde at se, at kommissionsarbejdet altså har givet resultater, foreløbig i lovforslag og forhåbentlig, inden samlingen er forbi, i vedtagne love.

Det høje ting har tidligere i denne samling haft lejlighed til at beskæftige sig med de enlige mødres forhold, og jeg skal ikke gentage, hvad jeg da sagde om mit partis stilling til problemet. Det er velkendt, med hvilken interesse vi omfatter de enlige mødre. Jeg vil imidlertid minde om, at jeg, da det pågældende lovforslag blev behandlet, gav udtryk for, at jeg ikke fandt det egnet til gennemførelse i den form, det havde.

Jeg udtalte dog som min opfattelse, at der var noget at rette ved de gældende indtægtsgrænser for forskudsvis udbetaling af underholdsbidrag fra det offentlige til enlige mødre, og jeg gav udtryk for, at det ikke mindst var den måde, på hvilken man beregnede den enlige moders indtægt, jeg var utilfreds med. Dette sidste er tilgodeset i det foreliggende lovforslag gennem den foreslåede ændring af § 194 i loven om offentlig forsorg. Herefter vil det kontante børnetilskud, der i øjeblikket ligger noget under 200 kr., ikke blive medregnet ved indtægtsopgørelsen. Lad mig føje til, at dersom de bestemmelser i skattereformen, der drejer sig om børnetilskud, gennemføres, bliver det ca. 150 kr. mere, der holdes udenfor indtægtsberegningen.

Der vil desuden efter lovforslaget fremtidig kunne fradrages nødvendige udgifter ved en moders opretholdelse af sit erhvervsarbejde, herunder et rimeligt beløb til dækning af udgifterne ved pasning af børnene. Jeg finder begge disse bestemmelser rimelige og rigtige, og jeg vil understrege, at denne beregningsmåde giver mulighed for større fradrag, når der er flere børn at forsørge, hvilket er helt rigtigt. Jeg kunne imidlertid meget ønske at vide, hvad disse „nødvendige“ udgifter omfatter udover beløbet til børnenes pasning. Man kan ikke se, hvilken indflydelse på indtægtsgrænsen bestemmelsen vil få, hvis man ikke ved, hvad der menes med dette udtryk, men jeg går ud fra, at vi kan få oplysninger derom i det udvalg, som efter min opfattelse bør nedsettes til behandling af sagen. Det er givet, at det, der her er foreslået, vil rette op på indtægtsgrænsen. Jeg er imidlertid ikke helt sikker på, at det vil rette nok op på den, men man må jo se det, der her er foreslået, i lyset af, hvad lovforslaget iøvrigt indeholder. Man har stået overfor et valg, og man har altså valgt at hjælpe dem, som i øjeblikket er dårligst stillet.

Inden jeg omtaler de store principielle ændringer, der foreslås, vil jeg nævne, at spørgsmålet om barnets egen indtægts indflydelse på mulighederne for forskudsvis udbetaling af bidrag også er berørt af lovforslaget. I øjeblikket er det sådan, at hvis barnet selv har en indtægt, hvoraf dets forsvarlige underhold kan afholdes,

[Nina Andersen.]

d. v. s. en indtægt, der svarer til summen af faderens og moderens normalbidrag, bortfalder muligheden for at få udbetalt bidrag af det offentlige. Det foreslås nu, at dette først sker, når barnets indtægt ligger over denne sum, og at bidraget ikke bortfalder helt, men at 60 pct. af den overskydende indtægt fradrages i bidraget. Det er også en forbedring og en rimelig forbedring.

Når jeg nu går over til at omtale de store principielle ændringer i § 282, der foreslås, vil jeg gerne nævne, at her ligger bl. a. kimen til den enkepensionsordning, som mit parti ønsker knyttet til en fremtidig folkepensionering. Til den rystelse, som tabet af ægtefællen er, kommer der for mange enker og vel for de fleste, men i første række for enker med børn, de økonomiske vanskeligheder, som ganske givet er størst i tiden lige efter dødsfaldet. Fornylig kunne man i pressen læse om et tilfælde, hvor en syg enke mistede sine møbler, som blev hentet af møbelhandleren, fordi hun endnu skyldte en ringe brøkdæl af købesummen og på grund af sin sygdom og sine økonomiske vanskeligheder ikke kunne betale. Hvis det foreliggende lovforslag gennemføres, vil noget sådant ikke kunne ske. Det foreslås nemlig, at enker med børn under 18 år i trangstilfælde vil kunne få hjælp til underhold og til hjemmets opretholdelse i indtil 13 uger efter mandens død. Denne hjælp ydes efter lignende principper som den hjælp, der ydes efter forsorgslovens § 263, og det betyder, at der udover til underholdet vil kunne ydes hjælp til fortsættelse af lejemål og til afdrag på gæld, stiftet for at anskaffe genstande til husførelsen. Det er også vigtigt, at det foreslås, at der kan ydes hjælp til fortsat drift af en mindre erhvervsvirksomhed, som manden — eller manden og konen sammen — havde drevet, når det skønnes, at enken vil være i stand til at videreføre virksomheden på egen hånd. Herved giver man hende altså en hjælp til at klare sig selv. Lad

mig understrege, at hjælpen i visse tilfælde vil kunne ydes i indtil et halvt år efter ægtefællens død, nemlig hvor vanskelighederne er særlig store.

Det er rimeligt, synes jeg, at der i forslaget åbnes adgang til, at en lignende hjælp, som er foreslået for enkerne, vil kunne ydes til kvinder med mindreårige børn i visse skilsmisse- og separationstilfælde, men jeg forstår også fuldt vel, at lovforslaget er mere forsigtigt på dette område, for vi har gang på gang måttet erkende, at menneskenes børn ikke er så gode, som de skulle være. Der er altså her en mulighed for i de tilfælde, hvor det er rimeligt og rigtigt, også at hjælpe en fraskilt eller separeret kvinde.

Den foreslåede ændring af § 282 indeholder endnu et nyt princip, og ifølge dette kan der til enlige mødre med børn under 18 år ydes særhjælp efter retningslinierne for den kommunehjælp, der ydes efter forsorgslovens § 297, stk. 1 og 2, hvis kvinden på grund af børnenes pasning eller på grund af nedsat erhvervsevne ikke er i stand til at tage arbejde eller ikke kan påtage sig arbejde i fuldt omfang. Her når man netop til en gruppe kvinder, som virkelig har hjælp behov. De, som ikke kan arbejde, eller som har nedsat erhvervsevne, er det helt rimeligt at hjælpe. Vi har imidlertid mødt utallige tilfælde, hvor moderen ikke har kunnet passe sine børn på tilfredsstillende måde, hvor gerne hun end har villet det, fordi hun ikke har haft nogen anden udvej end at gå på arbejde, hvis børnene skulle forsørges. Hun har måttet gå fra dem for at skaffe dem mad og klæder, og en sådan moder har ofte måttet se, at det gik skævt for hendes børn. For hende har det været en stor sorg, og for samfundet har det været en udgift. Hvis dette forslag gennemføres, åbnes der en mulighed for, at en sådan moder kan klare sig igennem i vanskelige år, og jeg er sikker på, at der herved vil blive reddet både barneskæbner og også mødreskæbner.

Det vil vel nok være lykkeligst, hvis en

[Nina Andersen.]

kvinde kan være i stand til at bevare arbejdet i hvert fald den halve dag, for derved beholder hun tilknytningen til sit arbejde, og der kommer den tid, da børnene er 18 år, og så må hun på arbejde hele dagen. Det her foreslåede indeholder da også et incitament til at tage halvdaysarbejde, når det er nødvendigt, idet der i ændringsforslaget til § 282 i stk. 4 foreslås, at hvor en kvinde har arbejdet under nedsat arbejdstid, vil der ved beregningen af den hjælp, som hun vil kunne få, kunne ses bort fra indtil halvdelen af den pågældendes oppebårne arbejdsindtægt. Det hænger naturligvis sammen med, at det ikke altid er gratis at gå på arbejde; der kommer udgifter til. Men forslaget indeholder samtidig en opfordring til at bevare arbejdet, når man kan, og dermed bevare arbejdsevnen og tilknytningen til sit fag. Hvis det imidlertid er nødvendigt for moderen at blive hjemme hos børnene, vil hun kunne hjælpes gennem mødrehjælpen til igen at optage arbejdet, og mødrehjælpens muligheder for at hjælpe vil øges, hvis det lovforslag, der blev behandlet i det høje ting i går, går igennem.

Der er yderligere i ændringen til § 200 foreslået en stramning af bestemmelserne om inddrivelse af underholdsbidrag, idet der nu ufortøvet vil kunne tages skridt til inddrivelse af bidrag ved udpantning eller tilbageholdelse af den skyldiges løn. Jeg ved godt, at indførelsen af skærpede bestemmelser om inddrivelse også kan have sine skyggesider, f. eks. hvis manden har andre forsørgerpligter, men jeg synes, det er rigtigt at opretholde det princip, at når man er bidragspligtig overfor et eller flere børn, bør man også opfylde denne pligt, selvom man ikke mere er gift med moderen til barnet. Det er ikke nemt for os, der ikke kender fremgangsmåden ved disse retshandlinger, at se, hvor meget den foreslåede lovændring vil betyde, men det er også en af de ting, som jeg går ud fra at vi vil kunne få noget at vide om i udvalget.

Jeg udtaler min tilfredshed med, at man har taget problemerne for enkerne og de enlige kvinder op, og selvom jeg i dag har sagt, at jeg ikke er sikker på, at man når op til den ideelle indtægtsgrænse, synes jeg, at man her kommer dem til hjælp, som er dårligst stillet. Det er altså, ligesom vi

løfter bunden, og det forekommer mig altid at være betingelsen for, at man kan gå videre på andre punkter. Netop derfor synes jeg, at dette lovforslag er heldigt udformet.

Jeg tilsiger mit partis medvirken i det udvalgsarbejde, som skal foregå, og jeg skal ved forhandlingens slutning tillade mig at stille forslag om udvalgsbehandling.

Formanden: Må jeg gøre de ærede medlemmer opmærksom på, at der i forretningsordenen står, at medlemmerne får ordet i den orden, hvori de anmoder om det. Det er derfor nødvendigt udtrykkeligt at begære ordet; det er ikke tilstrækkeligt at sidde ved ordførerbordet. Det ærede medlem hr. Søren Andersen har ordet.

Søren Andersen: Det lovforslag, som vi behandler i dag, tager sigte på at forbedre vilkårene for nogle af samfundets stedbørn, nemlig de enligt stillede mødre, hvadenten de er enker, fraskilte, separerede eller ugifte. Vi er nok klar over, at de ældre enker har meget svære kår, men også mange yngre, ugifte mødre, som rammes af sygdom, kan forholdsvis hurtigt komme ud i en ret trøstesløs situation.

Lovforslaget er bygget op efter undersøgelser, som er foretaget i København, Aarhus og Hjørring. Det havde naturligvis været rart, hvis der var blevet foretaget generelle undersøgelser over hele landet. Jeg skal imidlertid ikke anke over dette, men sige, at de oplysninger, som er kommet frem, har bekræftet, hvad man hidtil har anet, tildels også vidst, men ikke har haft nogen oversigt over, at ugifte mødre har ringere indtægter end deres mandlige kolleger. Deraf følger, at de får dårligere levevilkår, hvilket jo er meget betænkeligt for de børns skyld, som skal opvokse i de ugifte mødres hjem; det har rent praktisk til følge, at de simpelthen har dårligere boliger, i mange tilfælde så dårlige, siger statistikken — og jeg tror på den — at man savner vor tids almindelige sanitære installationer.

Vi er meget velvilligt og positivt indstillet overfor en lovgivning af denne art. Jeg vil også fremhæve, at vor stilling meget gerne må ses i relation til den stilling, mit parti i går indtog til lovforslaget om svangerskab. Når vi ikke ønsker svangerskabsaf-

[Søren Andersen.]

brydelse undtagen i ganske bestemte tilfælde, er det også ret naturligt, at vi er positivt indstillet overfor et lovforslag, hvis bestemmelser går ud på at yde en håndsækning til enlige mødre og sikre dem de bedst mulige levevilkår.

Der foreslås visse ændringer i refusionsreglerne, som kan være lidt vanskelige at overse, men stort set bygger på de samme regler, som gælder for enkebørns vedkommende. Disse ting kan vi jo se på i et udvalg.

Jeg skal imidlertid særlig hæfte mig ved den forbedring, der sker for enker med børn under 18 år; de kan indenfor et tidsrum af 13 uger efter mandens død få en hjælp, der bl. a. tager sigte på fortsættelse af forretningen, hvis en sådan haves, fortsættelse af lejemaal af lejlighed for at opretholde hjemmet samt afbetaling på forskellige genstande, der er erhvervet inden ægtefællens død. Jeg mener, en sådan lovbestemmelse er nødvendig og på sin plads. Der er her draget sammenligning med den hjælp, der ydes til tuberkuloseramte og til hjem, hvor ægtefællen er indkaldt som soldat; jeg mener også, en sådan sammenligning i nogen måde kan drages, og at det er på sin plads at yde en sådan hjælp, naturligvis, som det er sagt i lovforslaget, under hensyntagen til, hvad familien normalt ville have kunnet klare.

Der kan også ydes hjælp til kvinder, der er skilt uden forudgående separation, altså vel i almindelighed ved dom, og til kvinder, der har mindreårige børn, dersom det sociale udvalg skønner, at der er grundlag for at yde hjælp, en hjælp, der vil blive givet efter samme regler som hjælpen til enker. Jeg forstår, at man kun i ganske enkelte tilfælde kan yde en lignende hjælp til separerede; her må udvises en vis forsigtighed, fordi der jo i ethvert samfund findes skurvede hoveder, og man skal passe på, at en god lovbestemmelse ikke misbruges.

Det er sikkert også på sin plads, at der efter 13 ugers forløb er mulighed for at hjælpe en kvinde, der har nedsat arbejds-evne, d. v. s. at hun ikke er i stand til at påtage sig arbejde i normalt omfang, og det er rigtigt, at der er mulighed for at give hjælp til en kvinde til hendes børns pasning. Jeg er naturligvis klar over, at

en sådan hjælp kun bør gives efter meget nøje prøvelse under hensyntagen til vedkommendes helbred og med en læges medvirken; man må i det hele taget undersøge, om der er mulighed for på en eller anden måde at få børnene passet, f. eks. ved anbringelse på en børneinstitution.

Jeg skal dernæst omtale de foreslåede bestemmelser om forskudsvis udbetaling af normalbidragene og de øvrige bidrag. Her har man ved beregningen af indtægtsgrænserne hidtil set bort fra børnebidragene; nu foreslår man i lighed hermed at bortse fra børnetilskuddene, og i visse tilfælde skal udgifterne til børnenes pasning kunne fradrages. Herved hæves indtægtsgrænsen noget, men jeg synes, den nye regel er naturlig i hvert fald for børnetilskuddets vedkommende. Hvad angår udgifterne til børnepasning, må der jo sikkert udvises nogen forsigtighed; det er noget, vi kan tale om i udvalget, men jeg er ikke blind for, at fradraget kan have sin berettigelse i visse tilfælde.

Med hensyn til normalbidragenes udbetaling af det offentlige vil man i fremtiden se mildere på virkningen af barnets egen indtægt og formue. Hvad indtægtsgrænsen angår, ønsker man skabt fastere regler; man har nok hidtil kunnet tage lidt lempe- ligt herpå, men man ønsker nu at få skabt fastere regler med tilhørende dispensationsmuligheder. Et adskilligt mere positivt fast standpunkt har man taget, hvad angår bestemmelserne om barnets formue. Hidtil har det været sådan, at denne formue næsten bogstavelig talt skulle opspises, inden forskudsvis udbetaling kunne finde sted. Nu er det sådan, at denne formue i de fleste tilfælde kun er ret ringe og kun i ringe grad indvirker på moderens mulighed for at få beløbet forskudsvis udbetalt. Formue vil herefter alene give sig udslag ved indtægtsberegninger i henhold til § 194, stk. 3, hvorefter der til formueindtægten lægges et formuetillæg på 5 pct. i forbindelse med selve udregningen af moderens indtægt.

Det er desværre sådan, at en meget stor del af normalbidragene og af de bidrag, som det i almindelighed ved skilsmisse o. lign. er fastsat at modparten skal betale, ikke kommer ind. Ja, det er så galt, at tæt op imod halvdelen af disse

[Søren Andersen.]

normalbidrag bliver betalt af det offentlige, ikke fordi der ikke findes masser af lovbestemmelser, som skulle hindre dette og hjælpe til at få pengene frem fra bidragyderne, men fordi man ikke har kunnet finde frem til en tilstrækkelig effektiv forfølgning af disse. Her ønsker man i fremtiden lettere og enklere metoder. Man ønsker bl. a., at det skal være den samme myndighed, der træffer beslutning om afsoning og udpantning — i provinsen politimesteren, i København overpræsidenten — og at det skal ske efter anmodning af de sociale udvalg. Det er en bestemmelse, som er tilrådet af det nedsatte administrationsudvalg. Samtidig foreslås det, at beslutninger om lønindeholdelse, der hidtil udenfor København er blevet truffet af politimestrene, i København af magistraten, fremtidig skal kunne træffes af de sociale udvalg. Jeg tror, dette er nyttigt. Jeg tror, det er praktisk, at man, når en bestemmelse herom er truffet, da straks kan gå i gang med at føre beslutningen ud i livet i stedet for først at skulle gå til de nævnte respektive myndigheder.

Vi kan sikkert være enige om, at det er på sin plads, at der bliver gjort en effektiv, rimelig indsats for, at de, der skal betale bidrag, virkelig kommer til at betale, og at det ikke bliver det offentlige, der i så høj grad, som tilfældet nu er, kommer til at betale disse bidrag.

Hidtil har det været sådan, at der kun har været mulighed for at få forskudsvis udbetaling, forsåvidt faderskabssagen var sluttet. I praksis kan der jo i mange tilfælde gå både uger og måneder efter barnets fødsel, inden en fader udpeges, og man ved også efter livets lov, at der er mange mødre, der trænger til en sådan hjælp. Selvom de hidtil har kunnet få denne hjælp hos kommunen, idet disse regler ikke har været administreret stramt, har det dog været urimeligt, at vedkommende skulle komme i denne situation. Nu skabes der mulighed for forskudsvis udbetaling, når faderskabssag er rejst, til dækning af omkostninger i forbindelse med fødslen. Jeg synes, dette er en rimelig bestemmelse.

De nugældende regler om, at enkebørns-tillæg bortfalder, hvis nyt ægteskab indgås, foreslår man også ændret ud fra ønsket om,

at de samme regler, som gælder for fraskilte og ugifte mødre, nemlig at de uden videre kan beholde deres bidrag, når de gifter sig, fremtidig også skal gælde, når det drejer sig om enker og enkemænd.

Alle kvinder, der har ret til bidrag til barnet, har ret til hjælp i forbindelse med barselsfærd og til hjælp umiddelbart derefter. Også dette synes jeg der er en vis rimelighed i, og vi kan se på det i udvalget.

Jeg ved ikke, om den højtærede minister, der jo har haft kommissionsbetænkningen at støtte sig til, med sit forslag har ramt det rigtige og fundet de vises sten. Vi savner bl. a. oplysning om, hvor meget denne lovgivning vil koste. Jeg indrømmer, at det kan være noget vanskeligt at sige det, men en vis orientering må vi vel i udvalget kunne få på dette punkt.

Jeg kan på mit partis vegne give udtryk for velvilje overfor lovforslaget, ligesom jeg også vil tilkendegive, at vi forstår disse samfundsborgeres vanskelige kår, som vi er positivt indstillet overfor. Vi vil i udvalget medvirke til, at vi kan nå frem til den bedst mulige løsning.

Gertie Wandel: Jeg er sikker på, at mange taknemlige tanker fra enlige mødre landet over i dag, da vi behandler det foreliggende lovforslag, vil gå til Dansk Kvinde-samfund og Danske Kvinders Nationalråd, der har taget initiativet til udarbejdelse af den betænkning, „Den enlige Moder“, der ligger til grund for lovforslaget. Det ærede medlem fru Hanne Budtz, der i øjeblikket er formand for den ene af disse foreninger, har ret til at glæde sig over sin forenings smukke indsats for mange vanskeligt stillede medsøstre. Det er et stort anlagt og grundigt gennemført arbejde, der er gjort, og lovforslaget bygger i alt væsentligt på materialet derfra.

Selv for mennesker, der til daglig har med forsorg at gøre, tror jeg betænkningens klare tal kom som en overraskelse. At den enlige moders skattepligtige indkomst i København i 1948 lå ca. 2 000 kr. under københavnske skatteyderes gennemsnitlige indkomst og kvindelige forsørgeres indkomst endda næsten 4 000—5 000 kr. under de mandlige forsørgeres — det virkede rystende. Lovforslaget bringer da også ændringer, som på mange punkter vil bøde på dette.

[Gertie Wandel.]

Også enkerne, som mit parti ofte har talt for at komme til hjælp, kan, men dog kun som mødre, komme ind under dette lovforslag og får i trangtilfælde en hjælp allerede i den første meget vanskelige tid. Det er godt, at der sættes ind her, hvor ulykkelige kvinder midt i sorgen ofte pludselig står uden indtægt af nogen art.

Den nye § 282, som angår enkeres forhold, er meget fyldigt udformet. Efter den første øjeblikkelige hjælp til hjemmets opretholdelse, fortsættelse af lejemål, hjælp til afbetaling på gæld o. lign., kan der ydes hjælp til en eventuel virksomheds fortsættelse, i særlige tilfælde endda indtil et halvt år efter ægtefællens død. På den måde får disse kvinder virkelig mulighed for at skaffe sig et erhverv.

Ifølge samme paragraf kan der også gives hjælp til kvinder med mindreårige børn, som bliver skilt uden forudgående separation, en ulykkelig situation, som det er godt der sættes ind overfor. Den sidste sætning i stk. 2: at den samme hjælp i særlige tilfælde kan gives ved separation, må efter mit partis mening formuleres anderledes. Af bemærkningerne ses, at man for at modvirke faren for misbrug finder det påkrævet at sætte snævre grænser for hjælp af den her omhandlede art i separationstiden. Vi synes ikke, ordet „særlige“ er stærkt nok. Det kan kun være i meget få undtagelsestilfælde, en så udstrakt hjælp kan loves i separationstiden; disse forhold er ukontrolable, og det vil få mange omgælder til følge, hvis ikke denne sætning formuleres stærkere.

I samme paragraf tales der om den særlige hjælp, der gennem længere tid vil kunne ydes enlige mødre med børn under 18 år, hvor moderen ikke er i stand til at tage arbejde i normalt omfang. Det er et punkt, hvor der absolut er meget behov for hjælp, men det forekommer mig, at der her stilles de sociale udvalg en meget vanskelig opgave. Initiativet tages helt fra moderen; det er ikke hende, der skal bevise, at hun ikke kan få arbejde, og det er ikke hende, der skal sørge for at få barnet anbragt eller passet. Det lægges helt over på det offentlige, som skal yde hjælpen efter en nøje prøvelse, står der, af den pågældendes evne til at påtage sig arbejde. Det

tror jeg der er grund til at se nærmere på i et udvalg. Det må blive meget vanskeligt at kontrollere.

Glædeligt er det at se, at ministeriet har tænkt på, at det kunne virke stimulerende på opsparringen til fordel for børnene at se bort fra den særlige formuegrænse for disse. Den tidligere regel om, at der ingen hjælp kunne ydes, når barnet ejede over 1 000 kr., var direkte opsparingsfjendtlig.

Ved gennemlæsningen af bemærkningerne konstaterer man, at der ikke nogetsteds er talt om, hvad alt dette skal koste. Selvom lovforslaget vedrører et område hvor mit parti meget gerne ser en indsats, er vi dog ængstelige for at pålægge det offentlige udgifter, hvis omfang vi intet kendskab har til, så det er et spørgsmål, vi meget gerne ser belyst i et eventuelt kommende udvalg.

Iøvrigt kan jeg tilsige mit partis støtte til en velvillig behandling af lovforslaget.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: Som jeg sagde i går, da vi behandlede lovforslaget om ændringer i mødrehjælpsloven, er mit parti positivt indstillet overfor de forbedringer, den højtærede socialminister foreslår i de enlige mødres stilling. Som fremhævet i ministerens fremsættelsestale har undersøgelse vist, at enlige mødre er vanskeligere stillet end andre forsørgere. Jeg kan oplyse, at deres indkomst efter den københavnske skattestatistik for året 1948 lå betydeligt under halvdelen af mandlige forsørgeres indkomster, og deres boligforhold var noget ringere end for andre familier med børn. At de gennemgående har vanskeligere ved at koste på børnenes uddannelse, viser sig ved undersøgelser foretaget i København bl. a. derved, at de enlige mødres børn sjældnere går i eksamensskoler.

Det er med tilfredshed, jeg ser, at en række af bestemmelserne i det fremsatte lovforslag imødekommer de synspunkter, der er kommet til orde i kommissionsbetænkningen om den enlige moder. Det gælder således overgangshjælpen for kvinder med mindreårige børn den første tid efter ægtefællens død og efter skilsmisse eller separation. Denne hjælp kan efter forslaget ydes som særhjælp efter lignende principper som dem, der gælder for hjælp til tuberkuloseramte. Jeg finder det helt i sin orden, at man for at modvirke faren

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

for misbrug sætter snævre grænser for hjælp af den heromhandlede art til separerede.

Jeg hilser også med glæde, at der gives adgang for enker, som er gravide ved mandens død, til at få barselfærdsbidrag og understøttelse til underhold før og efter fødslen. Kommissionen havde imidlertid foreslået, at bidragene til børns underhold burde kunne pålægges udover een måned efter fødslen, så at også de ugifte var bedre hjulpet i overgangstiden end nu. Jeg er klar over, at dette bidragsspørgsmål sorterer under justitsministeren, men ville gerne have oplyst, hvorvidt der arbejdes med det.

Jeg er også tilfreds med, at der som særhjælp — det er netop det nye, at det er som særhjælp, ikke som kommunehjælp — efter nøje prøvelse i hvert enkelt tilfælde kan gives hjælp til enlige mødres løbende underhold, når mødrene af hensyn til deres børns pasning eller på grund af nedsat arbejdsevne ikke er i stand til at tage arbejde eller arbejder på nedsat tid. Det er rimeligt som foreslået, at det nøje skal undersøges, hvorvidt vedkommende kvinde er egnet til at tage arbejde under hensyn til sin helbredstilstand og mulighederne for at få børnene passet, samt at hun i givet fald skal være villig til at deltage i foranstaltninger til uddannelse eller omskoling til andet erhverv. Denne hjælp skal jo ikke være en sovepude; det skal være en hjælp til i givet fald at få en kvinde i gang, når hun har muligheder for at påtage sig et arbejde.

Jeg nærer ikke de bekymringer, som det ærede medlem fru Gertie Wandel gav udtryk for, da hun sagde, at man her lægger for meget over på det sociale udvalg. Jeg vil tro, at det sociale udvalg er vant til at undersøge de enkelte tilfælde, og det er jo det, man har ment med denne bestemmelse, at der skal en sådan individuel undersøgelse til.

Hvad angår bestemmelserne om indtægtsberegning som grundlag for at få underholdsbidrag forskudsvis udbetalt af det offentlige, foretrækker jeg de foreslåede regler fremfor de gældende, selvfølgelig, men jeg er noget skuffet over, at ministeren ikke har ment at kunne gå videre. Jeg

anerkender, at der er forbedringer i bestemmelsen med hensyn til børnenes indtægt og formue, og vil særligt fremhæve, at det er et stort fremskridt, at der for de børn, som har formue — det er naturligvis ikke de mange — er foreslået regler, som skaber mulighed for at bevare barnets formue, således at den kan anvendes til uddannelse og ikke kræves spist op i den tid, hvor der ellers var mulighed for et bidrag.

Jeg anerkender også værdien af, at børnetilskuddene ikke skal medtages i beregningen af indtægterne. Der har været mange urimelige tilfælde med enlige mødre med flere børn, som på grund af børnetilskuddene har måttet undvære børnebidragene.

Jeg finder det også godt, at det nu i loven fastslås — det har jo været gældende i praksis — at de med opretholdelsen af de pågældendes erhvervsindtægter forbundne udgifter, herunder et rimeligt beløb til dækning af udgifter til pasning af børnene, vil kunne fradrages ved opgørelsen af indtægten. Men jeg havde som sagt håbet, at vi kunne have fået indtægtsgrænsen højere op.

Kommissionsbetænkningen om den enlige moder lægger på grundlag af kommissionens enquete og dens undersøgelser megen vægt på, at de enlige forsørgere sikkert kan regne med børnebidragene. Principielt var vi i kommissionen tilhængere af, at alle enlige forsørgere skulle kunne få et beløb svarende til normalbidraget udbetalt. Efter den drøftelse, der for nogle måneder siden fandt sted her i tinget, forstår jeg, at dette vil der ikke kunne skaffes tilslutning til, og jeg skal derfor i dag lade det ligge.

Jeg er enig i, at når man skal have en indtægtsgrænse, bør man selvsagt ikke have en grænse, som ligger så højt som sygekassegrænsen, men der er dog enkelte forhold, som jeg mener man bør tage i betragtning ved fastsættelsen af grænsen, og jeg skal nævne et enkelt, som jeg ikke synes hidtil har været fremdraget. Det er det forhold, at indtægtsgrænsen tager sit udgangspunkt i den skattepligtige indtægt. Den kvinde, der et år, måske på grund af barnefødsel, et stykke tid har været ude af arbejdet og derfor har haft mindre indtægt og det følgende år følgelig betaler mindre i skat, har året derefter et mindre skatte-

[Kirsten: Gloerfelt-Tarp.]

fradrag, og det vil sige, at hendes skattepligtige indkomst bliver større, og at hun risikerer at miste børnebidraget. Det er der mange tilfælde af i praksis. Det er ikke noget, jeg er kommet til ved at tænke over det; det er noget, jeg er kommet til ved at tale med personer, der har været ude for dette, at de skiftevis det ene og det andet år må miste børnebidraget på grund af, at det er den skattepligtige indkomst, der lægges til grund. Jeg mener, at dette forhold bør tages med i betragtning ved fastsættelsen af indtægtsgrænsen. Jeg forstår, at man under de nuværende vanskelige økonomiske forhold må være forsigtig med det offentliges udgifter, og det lykkes jo, som det er sagt, kun at få ca. halvdelen af de udlagte beløb inddrevet fra fædrene, men jeg vil som sagt mene, at man bør overveje at hæve indtægtsgrænsen noget.

Jeg vil udtrykke min tilfredshed med, at de sociale udvalg bliver beføjede til at henvende sig til en alimentants arbejdsgiver angående løntilbageholdelse til sikring af forskudsvis udbetalt underholdsbidrag. Jeg tror, det er en praktisk ordning. Jeg tror, at når der på den måde kan handles hurtigere, vil det måske vise sig, at man kan få flere beløb ind.

På mit partis vegne kan jeg tilsige en velvillig behandling af lovforslaget.

Ragnhild Andersen: Mit parti ser med sympati på de ændringer, der indeholdes i det af ministeren fremsatte lovforslag om hjælp til enlige mødre. Der er nye og gode ting i forslaget, som alle kvinder vil være glade for, især enkerne og de enlige mødre, der jo er de forsørgere, som sidder hårdest i det. Når dette er sagt, må det også tilføjes, at forslaget desværre er behæftet med mangler, mangler, som burde have været afhjulpet, og som efter mit partis opfattelse bør afhjælpes, ikke mindst når man tager i betragtning, at ministeren bygger sine forslag på betænkningen fra kommissionen om den enlige moder. Betænkningen er afgivet af Dansk Kvindesamfund med støtte af Danske Kvinders Nationalråd og har også Kvindeligt Arbejderforbund som medunderskriver. Betænkningen går i sine forslag til forbedring af de enlige mødres kår langt,

langt videre, end ministeren gør med sine højst begrænsede foranstaltninger.

Jeg har tidligere på mit partis vegne omtalt betænkningen i forbindelse med det lovforslag, vi fremsatte i efteråret, om at forhøje indtægtsgrænserne til sygekassegrænserne og om at ændre reglerne om børns indtægt og formue, og jeg gav dengang udtryk for, hvad der jo også er rigtigt, at betænkningen fortæller om rystende forhold for mange af de enlige mødre. Den giver et billede af den kamp, de 40 000—45 000 enlige forsørgere må føre, idet de som bekendt har dårlige indkomster, de dårligste boligforhold, og, som betænkningen oplyser, deres børn får den ringeste uddannelse, ligesom mødrene selv har meget ringe mulighed, eller så godt som slet ingen, for at blive uddannet selv. Betænkningen understreger således, at de enlige mødre er i høj grad bebyrdet, at de fleste dertil har dårlige nerver eller får dårlige nerver, og den understreger tillige, at både børnenes opvækst og uddannelse lider under de dårlige økonomiske kår, langt de fleste mødre befinder sig i.

Betænkningen foreslår en række foranstaltninger til afhjælpning af vanskelighederne, men ministeren nøjes med at plukke lidt ud hist og her, og jeg synes ikke, at folketinget og navnlig ikke de kvindelige folketingsmedlemmer kan erklære sig tilfreds hermed. Jeg vil gerne stille det spørgsmål til de kvindelige folketingsmedlemmer, som i dag er ordførere angående lovforslaget om enlige mødre: Når Dansk Kvindesamfund og Danske Kvinders Nationalråd og Kvindeligt Arbejderforbund med sine 40 000 kvindelige arbejdere bag sig kommer til folketinget med en betænkning, som de afgiver efter årelange undersøgelser, og opfordrer til gennemførelse af forskellige lovforslag overhørig på den måde, som jeg synes man gør det, når man kun tager nogle forslag ud af den buket af foranstaltninger, betænkningen foreslår? Det mener jeg ikke man kan.

Jeg vil gerne sige nogle ord om ministerens lovforslag. Ministeren foreslår en overgangshjælp, der skal ydes som særhjælp til kvinder med børn, som pludselig mister forsørger og bliver enker og; altså kommer til at stå

[Ragnhild Andersen.]

alene med ansvaret og forpligtelserne. Ministeren foreslår en 13 ugers hjælp, der dog kan udvides til en 26 ugers hjælp, og ministeren foreslår, at denne hjælp i givet fald også skal kunne gives som overgangshjælp og særhjælp til andre enlige mødre i forbindelse med separation og skilsmisse. Denne særhjælp er en god foranstaltning, også fordi den ydes efter de regler, der gælder for tuberkuloseramte. Dermed bliver hjælpen en betryggende hjælp, og disse bestemmelser er de bedste, der indeholdes i lovforlaget.

Bestemmelsen i § 282, stk. 4, om — ligeledes som særhjælp — at give enlige mødre hjælp af almindelig kommunehjælps størrelse, når de ikke kan tjene fornødent til livets opretholdelse, er også et fremskridt, fordi de enlige mødre herved befries for truslen om fattighjælps virkning af kommunehjælpen; men så er vel også det bedste sagt om denne bestemmelse. Det er min og mit partis opfattelse, at denne hjælp er for ringe. Loftet for kommunehjælpen er som bekendt aldersrenten, og jeg vil mene, at når det drejer sig om enlige, vanskeligt stillede mødre med forsørgerbyrde overfor deres børn, burde man dog i det mindste gøre invalidehjælpen til loft over denne særhjælp til enlige mødre. Jeg vil gerne spørge ministeren, om han ikke mener, at man her skulle kunne gøre de enlige mødre den indrømmelse, at særhjælpen kunne få invaliderenten som loft i stedet for aldersrenten.

Bestemmelsen om, at man for enlige mødre, der på grund af deres helbredstilstand eller børnenes pasning arbejder med nedsat arbejdstid, kan se bort fra halvdelen af det indtjente beløb, er også en tiltrængt hjælp til de allervanskeligst stillede mødre. Jeg vil i denne forbindelse gerne spørge ministeren: Hvordan er det så med de kvinder, som rammes af arbejdsløshed, vil de kunne komme ind under den samme bestemmelse i en periode med arbejdsløshed, hvor de altså ikke selv er skyld i, at de mister deres indtægt og går på understøttelse? Jeg synes, det er af betydning at få det spørgsmål klaret, de kommer jo i den samme vanskelige situation som de, der arbejder på nedsat arbejdstid på grund af

børnenes pasning eller deres egen helbredstilstand.

Vi tiltræder naturligvis også bestemmelsen om, at enker og enkemænd skal bevare retten til bidrag, når de gifter sig. Der er ingen rimelig grund til at stille enkerne dårligere end andre enlige mødre, således som det hidtil har været tilfældet.

Hermed er også det væsentligste sagt om lovforslaget, og jeg skal gerne erkende, at den hjælp, der her foreslås, er en hjælp til de allerdårligst stillede mødre med de laveste indkomster og med de største vanskeligheder og sorger, dem, der opstår, når man pludselig bliver stillet alene med sine forpligtelser, hvadenten det er på grund af dødsfald eller skilsmisse.

Jeg skal gerne indrømme, som det ærede medlem fru Nina Andersen sagde, at det er bunden, man tager med disse nye bestemmelser; men man tager jo ikke det store flertal af enlige mødre, som år efter år kæmper en hård og fortvivlet kamp for at give deres børn en uddannelse på linie med andre mennesker, og jeg kan ikke lade være med at spørge ministeren: Hvorfor følger ministeren ikke betænkningens forslag om at forhøje indtægtsgrænserne ved enten at lade indtægtsgrænserne bortfalde eller at forhøje dem til i hvert tilfælde det, en ufaglært arbejder kan tjene indenfor et år?

Når en enke eller en moder med børn, som af en eller anden grund er blevet nødt til separation eller skilsmisse, er kommet over den første vanskelige periode, efter at hun har mistet forsørgeren, ligger der foran hende en lang, lang årrække, hvor problemet med at værne sit hjem, skaffe mad, tøj og glæde og tryghedsfornemmelse i hjemmet, ikke kan klares med de bestemmelser, der her er foreslået. Der ligger foran hende en lang periode, i flere tilfælde til barnets 18. år, i nogle tilfælde endda længere, hvor hun sætter sig som mål — det gør de fleste enlige mødre — at give sine børn det samme, som andre familier, hvor moderen ikke er enlig, kan give deres børn i form af uddannelse og hjælp fra hjemmet.

Betænkningen oplyser, hvordan de enlige mødre tager på dette problem. De fleste af dem går på arbejde, de er myrefittige, som jeg sagde sidste gang, vi behandlede spørgs-

[Ragnhild Andersen.]

målet. Det viser sig, at 80 pct. af samtlige enker har et hovederhverv, at 88 pct. af de enlige mødre, der er fraseparerede, fraskilte eller ugifte, også har et hovederhverv. Med andre ord, det er kun en lille procent, som går på socialkontorerne og søger kommunehjælp, ja, betænkningen oplyser endda, at kun nogle få procent af enkerne og de enlige mødre får udbetalt et så stort beløb i kommunehjælp og særhjælp, at man kan sige, at de væsentligt lever deraf.

Man vil altså se, når vi taler om at løse problemerne for de enlige mødre og enkerne, at der er en kategori — og det er naturligvis de allerdårligst stillede — som trænger til de forbedringer, de kan få, og som omfattes af lovforslaget; men det er kun en meget lille del af de enlige mødre. Den store part lever ikke af kommunehjælp, det viser erfaringerne; de forsøger at klare sig selv uden at henvende sig på socialkontorerne. I hele perioden, indtil børnene er fra hånden, har mødrene behov for at have sikkerhed for at få normalbidraget udlagt af det offentlige, men hvorfor foreslår ministeren da ikke indtægtsgrænsernes bortfald eller i hvert fald en væsentlig forhøjelse? 30 pct. af samtlige enker fik ifølge kommissionens betænkning intet enkebørnsbidrag på grund af deres indtægt, slet intet, 16 pct. af de fraskilte fik slet intet, og 20 pct. af de ugifte forhindrede indtægterne i at få den slags hjælp. Hvordan skal man da forstå det, når ministeren, hvad indtægtsgrænserne angår, nøjes med at se bort fra børnetilskud ved indtægtsberegningen?

Det er naturligvis rigtigt at se bort fra børnetilskuddet, men det er min bestemte opfattelse, at det kan ikke være nok. Det er heller ikke nok, at man får fradraget de med erhvervsen af arbejdsindtægten forbundne udgifter. Hvad dækker denne bestemmelse i loven? Hvad kan man betragte som udgifter, der skal dækkes, for at man kan få indtægten hjem? De fleste arbejderkvinder kører på cykle til deres arbejde og har ingen transportudgifter, hvordan kan

man så sige, hvad deres udgifter er? De glider naturligvis på cyklen og tøjet og meget mere, men kan de dokumentere, at de herved har haft udgifter af denne art? Så er der naturligvis udgifterne til børnenes pasning og pleje, som naturligvis skal trækkes fra ved indtægtsberegningen. Det er en rigtig ting, men det er for lidt.

Der gives stadig ikke de myreflittige kvinder garanti for at få børnebidraget udbetalt, ikke engang når indtægten ligger under, hvad den mandlige ufaglærte arbejder kan tjene. Indtil dette øjeblik er indtægtsgrænsen jo i København, hvor den er højest, kun 6 090 kr. for de enlige mødre, og i købstæderne og landkommunerne er den endda lavere. Det er rigtigt, at kvinderne må have en noget større indtægt; det drejer sig om nogle få hundrede kroner, som ikke skal medtages på grund af børnetilskuddets bortfald ved indtægtsberegningen. Mit parti stillede i efteråret forslag om at hæve indtægtsgrænsen til sygekassegrænsen. Det blev desværre stemt ned. Ministeren henviste til, at man derved kom op på en altfor høj indkomst, nemlig en indkomst på 15 000—16 000 kr., hvor kvinderne kunne få deres bidrag udbetalt. Jeg finder ikke, det er for meget. Jeg finder, at grænsen principielt burde bortfalde, det samme mente det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp, da hun sad i kommissionen og afgav betænkning, og jeg beklager, hvis det ærede medlem skulle have ændret syn på denne sag, for jeg synes, at den motivering og den begrundelse, som kommissionen giver, er så indlysende rigtig; men kommissionen siger jo sekundært, at skulle det ikke kunne lade sig gøre helt at få indtægtsgrænserne afskaffet, må man dog gå ind for, at i hvert fald de enlige mødre skal have lov at tjene op til, hvad en ufaglært mandlig arbejder kan have ved helårsarbejde.

Jeg vil gerne have lov til at citere, hvad kommissionen siger som motivering for indtægtsgrænsens bortfald. Det står side 151 i betænkningen om den enlige moder:

„Indtægtsgrænsen svækker initiativet

[Ragnhild Andersen.]

og arbejdslysten hos en gruppe, der har særlig brug for initiativ og arbejdslyst for at opbygge et godt hjem for sig selv og sine børn. De enlige mødre har særlig brug for en rank ryg og for den selvtilid, det giver ved sit arbejde at bidrage mest muligt til livets ophold for sig og børnene. De bør have bevidstheden om, at det kan nytte at søge økonomisk at arbejde sig op til en nogenlunde tryk tilværelse. Eget arbejde har såvel en økonomisk som en moralsk betydning.“

Jeg kan ikke sige det bedre, end kommissionen siger det her. Jeg kunne tilføje, at man oven i købet ved bortfaldet af indtægtsgrænsen, således som det påpeges i betænkningen, ville kunne spare en betydelig administration, fordi man blev fri for alle de regnestykker, der står i forbindelse med opretholdelsen af indtægtsgrænsen. Men ministeren stiller hverken kommissionens primære eller dens sekundære forslag om at sætte indtægtsgrænsen op til den ufaglærte arbejders årsfortjeneste, og det er ikke, fordi det har manglet på interesse fra kvindernes side i dette spørgsmål. Tværtimod er det mig bekendt, at kvindelige arbejdere har hjemsøgt ministeren og forklaret ham, hvor utilfredsstillende og hvor uretfærdigt det virkede, at indtægtsgrænsen var så lav, som tilfældet er, og de har også hjemsøgt de kvindelige folketingsmedlemmer; såvel det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp som det ærede medlem fru Nina Andersen og andre har haft lejlighed til at høre de rigtige indvendinger, som de kvindelige arbejdere må gøre overfor sådanne uretfærdige indtægtsgrænser. Der har også fornylig været afholdt en hel konference om dette spørgsmål, indkaldt af de enlige mødre og i samarbejde med en række fremtrædende kvinder fra vort samfund, som overfor ministeren har udtrykt, at man ikke kan nøjes med de nuværende indtægtsgrænser, som rammer det store flertal af de enlige mødre. Det er da også mit håb og ønske, at de kvindelige folketingsmedlemmer under udvalgsbehandlingen vil gå ind for en forhøjelse af indtægtsgrænsen. Der blev jo i efteråret i forbindelse med det af mit parti fremsatte lovforslag om indtægtsgrænsens forhøjelse nedsat et udvalg, hvoraf vist både det ærede medlem fru Kirsten

Gloerfelt-Tarp og det ærede medlem fru Nina Andersen er medlem. Jeg ved ikke, hvordan det går med dette udvalg, men jeg kunne godt tænke mig at efterlyse, hvilket resultat man er kommet til. Hvis man under udvalgsarbejdet skulle finde frem til en forhøjelse af indtægtsgrænsen, ville det være til stor glæde for mit parti, og ikke alene for mit parti, men først og fremmest for de enligstillede mødre, og skulle det ikke ske, vil mit parti forbeholde sig at stille ændringsforslag ved anden behandling. Jeg håber imidlertid, at det ikke skal blive nødvendigt.

Med hensyn til de nye regler om børns indtægt kan jeg sige, at det er kun en beskednen forbedring i forhold til de nugældende regler, der her er tale om. Det er jo stadig moder- og faderbidraget, der lægges til grund for, hvornår bidraget bør delvis udbetales af det offentlige; det udbetales nemlig ikke helt, men kun delvis, idet man har reglen om, at 60 pct. af barnets overskydende indtægt udover det beløb, som udgøres af faderens og moderens bidrag til barnet, skal fradrages i bidraget. Det er som sagt kun et lille fremskridt.

Angående ministerens forslag om særhjælpen og om hjælpen til de enlige kvinder vil jeg gerne gøre nogle enkelte bemærkninger og stille nogle spørgsmål. Jeg har allerede udtalt tilfredshed med, at vi i stedet for den hidtidige § 282, som omhandlede de gamle, nu afdøde veteraner fra 1864, får en ny § 282, således at den gamle paragraf går ud, fordi de gamle mennesker er borte. I stedet er det så enker og de enlige mødre og deres børn, der kommer ind under § 282. Det er en særhjælpsparagraf, og det er godt, men de enlige mødre og enkerne henvises stadig til at hente deres hjælp på socialkontorerne, og jeg går ud fra, at såvel ministeren som andre i det høje ting ved, hvor ængstelige masser af kvinder er for at gå på socialkontoret. De frygter denne vandring, og det er, fordi der på socialkontorerne sidder mennesker med meget ringe social og menneskelig forståelse. Jeg vil ikke hermed sige, at det er der ingen der har på socialkontorerne, men der er stadig en ånd på nogle kontorer, som kan bringe kvinder til fortvivlelse. Vil ministeren ikke mene, at der nu efter nyordningen burde indrettes et særligt kontor på socialkontorerne for enker og enlige mødre,

[Ragnhild Andersen.]

hvor man placerede mennesker med stor menneskelig forståelse og med tillid til deres medmennesker? Jeg vil bede ministeren se med velvilje herpå; jeg er sikker på, at en sådan foranstaltning vil være af den største betydning, thi foruden de økonomiske vanskeligheder har de enlige mødre jo også det problem, at de trænger til at møde agtelse, respekt og tillid i det samfund, hvor de lever og omgås andre mennesker, også på socialkontorerne, når de er nødt til at komme der. I dag gør de det med den største fortvivlelse. Det er ikke mange dage siden, jeg talte med en sådan moder og opfordrede hende til at gå på socialkontoret — hun sidder med 3 børn — men hun sagde, at det var noget af det sidste, hun ville gøre. Jeg henstiller derfor indtrængende til ministeren at medvirke til, at der på socialkontorerne bliver indrettet særlige kontorer, hvor enker og enlige mødre kan henvende sig.

Mit parti tilsiger forslaget en velvillig behandling, men jeg understreger, at det ikke kan være tilfredsstillende at blive stående ved de nugældende altfor lave indtægtsgrænser; jeg opfordrer derfor til, at man forbedrer forslaget under udvalgsbehandlingen. Jeg håber oprigtigt, at de ærede kvindelige folketingsmedlemmer, ikke mindst de, der er underskrivere af betænkningen, vil understøtte mit parti i, at forslaget under udvalgsarbejdet bliver forbedret således, at indtægtsgrænserne bliver hævet eller bortfalder — til gavn for det store flertal af enlige mødre.

Søren Olesen: Dette lovforslag har jo ikke mødt modstand fra nogen side og skal heller ikke møde det fra min eller mit partis side. Vi kan tiltræde det princip, der er nedlagt i lovforslaget, og som går ud på, at hvor den ene part af forældrene unddrager sig forsørgerpligten eller søger at slippe let fra den, sikres der barnet og den part, som føler tilknytningen til barnet og tager sig af dets forsørgelse og opdragelse, en retsstilling, som er forsvarlig.

Det kan vel ikke siges, at dette forslag vil blive særlig dyrt, for i mange tilfælde vil der blive tale om en omflytning fra kommunehjælp til mere fastlagt hjælp. Vi finder

det rigtigt, at der gives mere bestemte regler, idet kommunehjælpen kan være meget vekslende i de forskellige kommuner, og der knytter sig en vis usikkerhed til den, således at den person, som skal modtage hjælpen, ikke på forhånd kan beregne sine økonomiske forhold. Vi kan derfor tilslutte os det princip, at der bortses fra det beløb, som børnetilskuddet andrager, når beregningen foretages, idet det jo var meningsløst, om bidraget kunne falde væk på grund af tilskuddets størrelse. Det er en forbedring, der her foreslås, og den kan vi bifalde. Ligeledes kan vi bifalde, at man går noget strengere frem i forsøget på at inddrive de bidrag, som den anden part er skyldig at betale. Det er jo som regel kvinderne, der påtager sig at opdrage børnene, medens vi desværre må sige, at fædrene er noget mere forsømmelige med hensyn til at vedkende sig deres pligter. Vi kan derfor bifalde, at man søger at få inddrevet deres bidrag, og at der gives noget skærpede midler dertil.

Med hensyn til enkeres forhold har jeg særlig lagt mærke til, at man såvidt muligt søger at sikre, at en enke, der har et erhverv i forvejen, kan beholde det, hvis hun ønsker det, og at hun midlertidigt kan få hjælp til at opretholde det, indtil de øjeblikkelige vanskeligheder er overvundet.

Jeg skal ikke sige mere; de forskellige forhold er allerede draget frem, og vi kan tiltræde principperne i lovforslaget. Med hensyn til enkerne må vi afvente, hvad der kommer ud af udvalgsbehandlingen, men der bliver antagelig ikke tale om indførelse af nye principper.

Socialministeren (Strøm): Allerførst vil jeg gerne takke den kommission, der var nedsat af Danske Kvinders Nationalråd og Dansk Kvindesamfund, for det arbejde, den har udført, og som har været retningsgivende for udformningen af lovforslaget, ligesom jeg takker Kvindeligt Arbejderforbund og andre organisationer og enkeltpersoner for de råd, der er givet mig med hensyn til spørgsmålet om den enlige moder.

Jeg takker samtlige ærede ordførere, der har udtalt tilslutning til lovforslaget i dag. Det ærede medlem fru Nina Andersen rejste forskellige spørgsmål, men sagde selv, at de bedst egnede sig til behandling i det

[Socialministeren.]

udvalg, som formentlig bliver nedsat efter førstebehandlingen, og jeg er meget gerne til tjeneste med oplysninger i udvalget.

Det ærede medlem hr. Søren Andersen var inde på, at det i lovforslaget foreslås, at der ses bort fra børnetilskuddet og bidraget til børnenes pasning, når indtægten for forskudsvis udbetaling udregnes, og det er klart, at der er et problem her. Jeg kan imidlertid fuldtud slutte mig til det, det ærede medlem sagde om, at der må føres kontrol med, at de beløb, der opføres til børnenes pasning, virkelig er rigtige. Det er jo meningen, at de retningslinier, man går frem efter, skal være holdbare.

Det ærede medlem hr. Søren Andersen var ikke helt sikker på, at jeg med lovforslaget havde fundet de vises sten. Det er jeg heller ikke. Men lovforslaget skal heller ikke forstås anderledes end som en beskeden hjælp til vanskeligt stillede enlige mødre og børn, og det forstod jeg at det ærede medlem var enig med mig i. Jeg er villig til i udvalget at diskutere, hvorvidt noget eventuelt skal gennemføres på en anden måde, således at vi måske kan nå til samme resultat.

Det ærede medlem fru Gertie Wandel omtalte de økonomiske konsekvenser af lovforslaget, og det er klart, at vi ikke kan gennemføre en hjælp til enlige mødre og børn, uden at det koster penge. Selvfølgelig har vi i socialministeriet gjort os visse forestillinger om, hvilke udgifter der vil blive tale om, men det kan kun være noget rent skønsmæssigt. Vi regner skønsmæssigt med ca. 2,1 mill. kr.; men som det ærede medlem hr. Søren Olesen sagde, afholdes vel nogle af disse beløb i forvejen af de sociale udvalg som kommunehjælp. Det tal, jeg her nævner, fordeles efter visse retningslinier mellem stat og kommune.

Det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp var utilfreds med, at indtægtsgrænsen ikke er sat højere op, og det var det ærede medlem fru Ragnhild Andersen også. Jeg er klar over, at der er forskellige problemer, som bør tages i betragtning ved indkomstfastsættelse, og dette er jeg villig til at drøfte i det udvalg, som nu bliver nedsat. Meg jeg gør altså opmærksom på, at når der er tale om fastsættelse af en indtægtsgrænse på disse områder, har jeg også været nødt til at se på, hvordan denne indtægts-

grænse virker, sammenholdt med andre medborgeres økonomiske forhold. Under hensyn hertil har jeg altså ikke turdet gå højere end foreslået i lovforslaget.

Jeg takker for den venlige tilslutning, lovforslaget i det store og hele har fået, og jeg tilsiger altså min støtte til forhandling i det udvalg, som nu vil blive nedsat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Nina Andersen: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til ministeren for offentlige arbejder og ministeren for handel, industri og søfart af Ninn-Hansen, Anker Lau, Henry Christensen, Erik Eriksen, Halfdan Hendriksen, Ole Bjørn Kraft, Sønderup og Adolph Sørensen.

(„Vil ministeren for offentlige arbejder og ministeren for handel, industri og søfart foranledige, at private håndværksmestre og kooperative håndværksvirksomheder ligestilles ved licitationer, der afholdes i forbindelse med offentligt finansierede arbejder?“).

Ordføreren for forespørgerne (Ninn-Hansen): Den forespørgsel, som venstre og mit parti har stillet, har sit udgangspunkt i en sag, der tidligere har været fremdraget i det høje ting gennem to spørgsmål til den højtærede minister for offentlige arbejder. Den højtærede ministers svar på de to spørgsmål var efter vor opfattelse en godkendelse af en fremgangsmåde, der ikke synes at stemme med hidtidig sædvane, og svaret var desuden en godkendelse af den favorisering af det kooperative byggeselskab, som statsbanerne overdrog det pågældende arbejde, selvom der var fremsat billigere tilbud og trods statsbanernes underskrift på en licitationserklæring, der efter sin ordlyd